

Slyvas atakuoja pjūkleliai

Į muses panašūs vabzdžiai kasmet gausiai plinta, graužia ir „pjauna“ slyvas. To nepavyko išvengti ir pastarąjį sezoną. Kas padėtų mažinti slyvinių pjūklelių plitimą?

Gabrielė BUMBULYTĖ
Gamtos tyrimų centro doktorantė

Kaip atpažinti?

Slyvinis pjūklelis sodininkams kelia daug rūpesčių. Nedideli 4–6 mm dydžio rudi arba juodi vabzdžiai, besisukiojantys aplink slyvų medžius, neįgudusiai akiai gali pasirodyti kaip mažos muselės. Išižiūrėjus atidžiau, galima pamatyti, kad šis vabzdys turi ne vieną musėms būdingą

plėviškų sparnų porą, o dvi. Tad šie maži vabzdžiai priskiriami plėviasparnių būriui (*Hymenoptera*).

Pjūklelių patelės paskutiniame segmente turi pjūklišką kiaušdėtį, kuriuo prapjauna augalo vaisiaus apsauginį audinį ir sudeda kiaušinėlių. Įdomu, kad būtent dėl šio sandaros bruožo visa vabzdžių grupė pavadinta pjūkleliais.

Jeigu perpjovus pažeistą slyvos vaisių matomos išgraužtos landos, o vietoj kauliuko – ertmė, pripildyta smulkių, trupiniškų ekskrementų, veikiausiai, tai – slyvinio pjūklelio darbas. Vaisius puola dviejų rūšių pjūkleliai: juodasis (*Hoplocampa minuta*) ir geltonasis (*Hoplocampa flava*). Abi rūšys dažniausiai aptinkamos kartu.

Jos laikomos vienais pavojingiausių slyvų vaisių kenkėjų. Pjūkleliai daro didelę žalą vaisiams, o kontrolės metodai dažniausiai nelabai veiksmingi. Šie vabzdžiai paplitę visoje Europos teritorijoje.

Slyvinio geltonojo pjūklelio (*H. flava*) suaugėlis – 4–6 mm ilgio, rudai geltonas. Sparnai tamsiai geltoni, su geltonomis gyslomis. Suaugęs juodasis slyvinis pjūklelis (*H. minuta*) šiek tiek mažesnis – 3,8–5 mm ilgio, jo kūnas juodas, sparnai gelsvi, gyslos tamsiai rudos. Abiejų kojos geltonos.

Šie vabzdžiai palyginti nejudrūs, ypač patelės. Saulėtomis dienomis jos laikosi slyvų žieduose. Suaugę vabzdžiai pradeda skraidyti balandžio pabaigoje–gegužės pradžioje prieš žydėjimą ir kiaušinėlius deda į žiedų taureles.

Per metus – viena karta

Iš kiaušinėlių išsiritusios geltonojo pjūklelio lervos yra 13–15 mm, o juodojo – 9,5–11 mm ilgio, turi specifinį kvapą. Jaunos lervos baltos, su rusva galva, suaugusios – gelsvos. Išsiritusi išgraužia į kaulavaisio užuomazgą ir išgraužia minkštimą, pažeidžia dar nesukietėjusį kauliuką. Paskui ji pereina prie kito vaisiaus. Viena

gali pažeisti 3–4 kaulavaisius ir jie nubyra.

Užaugusi paviršiniame žemės sluoksnyje susisuka į rudą kokoną, koncentruojasi 5–15 cm gylyje ir pasiruošia žiemoti. Per metus išsivysto viena karta.

Slyviniai pjūkleliai kasmet gausiai išplinta. Drėgnomis ir šiltomis vasaromis žala būna didesnė. Tokiais metais derliaus nuostoliai gali siekti 60–80 proc. Ankstyvų veislių slyvos nukenčia labiausiai.

Kovos priemonės

Slyviniai pjūkleliai sparčiai plinta, jeigu netaikoma apsaugos priemonių, pavyzdžiui, insekticidai. Tačiau dėl neigiamo insekticidų poveikio aplinkai ir joje gyvenantiems organizmams, visada patariama rinktis alternatyvias apsaugos priemones arba mažinti purškimų skaičių.

Viena iš alternatyvių priemonių, mažinančių šių kenkėjų gausą, – purenti pomedžius ir iki 20 cm gylio tarpueilius, šalinti pažeistas užuomazgas. Taip pat labai svarbu rudenį perkasti žemę aplink slyvas, nes taip galima sunaikinti dalį žiemojančių lervų. Iš patyrusių sodininkų žinoma, kad prieš žydėjimą anksti ryte nukračius ant audeklo pjūklelių suaugėlius ir juos sunaikinus, galima gerokai sumažinti kenkėjų skaičių.

Kenkėjų kontrolei ir monitoringui galima naudoti lipnias baltas gaudykles, kuriomis sugaudoma dalis šių vabzdžių, sumažėja pažeistų žiedų ir vaisių. Taip pat galima nustatyti pjūklelių pasirodymo laiką ir gausumo kitimą. Gaudyklių skaičius priklauso nuo vaismedžio dydžio, gali būti nuo 1 iki 10. Patariama kabinti iki 1,7 m

aukštyje, išorinėje medžio vainiko pusėje, nukreiptoje į pietus.

Mokslininkai vis ieško aplinkai nekenksmingų priemonių nuo įvairių kenkėjų. Vienas iš būdų, kaip būtų galima naikinti slyvinį pjūklelį, – entomopatogeniniai nematodai. Tyrimų duomenys atskleidžia, kad slyviniai pjūkleliai yra jautrūs entomopatogeniniams nematodams, tačiau tvirtas kokono dangalas apsaugo juos nuo jų.

Yra du trumpi laikotarpiai, kai pjūkleliai pažeidžiami: 1) kai lervos patenka į dirvą ir dar nesuformavusios tvirto kokono, 2) kai po žiemos suaugėliai išsiritę iš kokonų ir rausiasi į dirvos paviršių. Šiais vystymosi etapais sėkmingų rezultatų galima pasiekti naudojant entomopatogeninius nematodus. Tačiau ši apsaugos priemonė dar tiriama. ■

